

Figura M., Macyra R.

UKRAINA W UNII EUROPEJSKIEJ – POTENCJALNE SCENARIUSZE1

Czy Ukraina może zostać członkiem UE? Pozytywna odpowiedź jest punktem wyjścia do wskazania tych obszarów ukraińskiej gospodarki, które mogą przyspieszyć proces integracji. Analiza objęła sektor finansowy – publiczny i prywatny, gdzie stosując zasadę ceteris paribus, koncentrujemy uwagę na jego wybranych elementach.

Jeśli zaufać doniesieniom prasowym to rok 2011 ma być decydujący dla współpracy Ukrainy z Unią, a przynajmniej taką opinię wyraził obecny przewodniczący Unii – José Manuel Barroso podczas kwietniowej wizyty związanej z rocznicą katastrofy w Czarnobylu. Przewodniczący Komisji Europejskiej w trakcie spotkania z prezydentem Ukrainy, Wiktorem Janukowyczem, w Kijowie, 18 kwietnia 2011, powiedział:

Mamy również okazję, aby skoncentrować uwagę na naszych dwustronnych stosunkach pomiędzy UE a Ukrainą, a w szczególności na negocjacjach UE-Ukraina (...) realizacja planu działania w odniesieniu do polityki wizowej oraz szerszego programu reform. Prezydent Wiktor Janukowycz niedawno stwierdził, że strategia integracji z UE jest priorytetem w jego działaniach politycznych. Podkreślił on, że ważne jest, aby Ukraina nadal wypełniała ten program działań [...]².

Rok 2004, kiedy po raz pierwszy w sposób tak konkretny Unia Europejska zajęła określone stanowisko wobec wybranych krajów dawnego Związku Radzieckiego – Ukrainy, Białorusi, Mołdawii, Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu, dostrzegając w nich „najbliższe sąsiedztwo”, to moment przełomowy. Decyzja ta otworzyła tym krajom w nieokreślonej przyszłości możliwość podjęcia konkretnych działań w kierunku wstąpienia do struktur unijnych. Nasze założenie, dostrzegające w Unii Europejskiej – niezależnie od obecnych jej ocen – organizację aspirującą do pozycji podmiotu choćby w wymiarze gospodarczym o ambicjach globalnych jest kluczowe dla dalszej analizy. Unikając oceny obecnej polityki Unii Europejskiej wobec tych państw – m.in. w ramach Partnerstwa Wschodniego, to Unia Europejska stoi przed wyzwaniem, które uczynią ją lub nie równoprawnym partnerem w globalnej grze³. To jest prawdopodobnie jeden z kluczowych punktów krytycznych

---

© M. Figura, R. Macyra, 2011

¹ Prezentowane dane oparte przede wszystkim na informacjach ze źródeł elektronicznych przedstawiają różną jakość, ale dla potrzeb tej publikacji uznaliśmy, że ich celem jest wskazywanie tendencji, aniżeli duża ich wiarygodność.

² <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/282&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (data dostępu 20.04.2011).

³ Pełczyńska-Nałęcz K., *Integracja czy imitacja? UE wobec wschodnich sąsiadów*, „Prace OSW” 2011, nr 36, s. 5-7. Autorka zaproponowała trzy ścieżki postępowania UE wobec krajów postsowieckich: 1. idea zjednoczonej Europy – bez „jednoznacznej oferty członkostwa”; 2. UE jako model cywilizacyjny dla tych państw – otwarcie pewnych fragmentów swojego rynku i 3. UE jako narzędzie „nacisku na oddolną demokratyzację” – pomoc w oddolnej budowie społeczeństwa obywatelskiego.

proponowanej analizie, czyli poddanie pod dyskusję w najbliższej perspektywie – jednego pokolenia – obowiązującej zasadniczo do dnia dzisiejszego idei państwa zbudowanej na przesłankach narodowych, gdzie język, kultura i terytorium są jego zewnętrzną identyfikacją. Drugie zastrzeżenie dotyczy odwrócenia dotychczasowego postrzegania relacji Unia Europejskie a kraje najbliższego sąsiedztwa. W naszej opinii, to Unii zależeć powinno na szybkim integrowaniu w ramach swoich struktur wybranych krajów „najbliższego sąsiedztwa”. To konieczność zabezpieczenia rynków zbytu na wytwarzane coraz taniej, w wyniku upowszechniania się i coraz niższych kosztów jednostkowych postępu technologicznego, dóbr i usług. Podkreślić należy także znaczną zbieżność kulturową obu stron. Szczególnie, że pogłębiające się w tym kierunku tendencje, przy zmniejszającym się udziale tradycyjnej siły roboczej, stanowić powinny wyraz zadumy, ale i troski nie tylko w tradycyjnych granicach państw narodowych. Obecne problemy wewnętrzne Unii Europejskiej wpłynąć muszą na bieżącą ocenę sytuacji ekonomicznej w Europie i przyczynić się do przewartościowania swojej polityki wobec choćby wybranych krajów strefy postsowieckiej. Polityka, która określa bieżącą politykę Brukseli wobec krajów „najbliższego sąsiedztwa”, a szczególnie Ukrainy nie powinna nieustająco usprawiedliwiać swoją nieokreśloność stanowiska i brak zdecydowania sytuacją gospodarczą tych państw. W przypadku uwzględnienia tylko głównych wskaźników makroekonomicznych – PKB, PKB *per capita*, poziom inflacji, to wspomniane kraje jeszcze długo nie będą choćby w pobliżu wielkości charakteryzujących stan gospodarczy obecnych 27 krajów UE (tabela 1 i 2). Znana w ekonomii zasada analizy zjawisk w krótkim i długim okresie, powinna być generalną wskazówką dla unijnej polityki wobec krajów tego obszaru. Nasza analiza celowo odwraca dominujący sposób postrzegania zagadnień na linii Unia a wskazane przez nią państwa „najbliższego sąsiedztwa”, w tym przede wszystkim Ukrainy. Nie podlega dyskusji fakt, że większość wskaźników ekonomicznych w niewielkim lub wręcz w żadnym stopniu nie stwarza przesłanek integracyjnych. Także spadające poparcie dla tych procesów – na Ukrainie tylko za ostatnie dwa lata, 2008-2010, odnotowano wzrost przeciwników o 100% do 25% w stosunku do okresu 2002-2004⁴, wskazuje, że odwlekanie decyzji w czasie nie musi zbliżać te kraje do UE.

Sytuacja cywilizacyjna na Ukrainie odbiega niewątpliwie od standardów postrzeganych w granicach państw unijnych, ale przykład choćby tylko niektórych wybranych państw – Bułgarii czy Rumunii, wskazuje, że opóźnienia cywilizacyjne lub różnice kulturowe nie stanowią dostatecznych barier przed integracją. Ten sposób myślenia geostrategicznego powinien być może dominować również po stronie Unii także w przypadku Ukrainy. Zauważyć można, że zarówno w ramach Umów o Partnerstwie i Współpracy oraz już w prowadzonych negocjacjach dotyczących Pogłębionej Strefy Wolnego Handlu (DCFTA) proces osvajania obu stron trwa. Oczywiście nie zwalnia to Ukrainy przed podjęciem działań, których celem byłoby wykluczenie lub przynajmniej zmarginalizowanie głównych obaw podnoszonych

---

⁴ Ibidem, s. 23. Za UE opowiadało się 65,1% w latach 2002-2004 i tylko 53% podczas badania w okresie 2008-2010.

przez stronę unijną. Temu też celowi służy nasza analiza, która być może paradoksalnie wskazują na obecnie już dostrzegalne przesłanki opowiadające się za jednoznacznym dążeniem do włączenia Ukrainy w struktury unijne.

Próba ta została skoncentrowana na ukraińskim rynku pieniężnym i kapitałowym, który przeszedł fundamentalne zmiany strukturalne – od wprowadzenia własnej waluty, poprzez dostosowanie postsowieckiego systemu bankowego aż po jego stopniowe otwieranie się na tendencje światowe w tym sektorze. Zdaniem Lajosa Bokrosa – byłego m.in. ministra finansów Węgier i prezesa węgierskiej giełdy papierów wartościowych – „sektor finansowy jest swego rodzaju symbolem ogólnych zjawisk rozwojowych w gospodarce”⁵. Zmiany dokonane na ukraińskim rynku finansowym wymagały nie tylko zbudowania jego fundamentów, ale uwzględnienie w już istniejącym systemie deregulacji, ich liberalizacji, prywatyzacji banków i z czasem otwarcia rynku na kapitał zagraniczny. Podkreślić należy, że Ukraina to jedyny tak bliski sąsiad UE, który budowę własnego systemu monetarnego rozłożył w czasie, od 1992 do 16 września 1996, kiedy to co najmniej dwukrotnie podejmowano próby wprowadzenia do obiegu własnej, narodowej, waluty.

Podkreślając znaczenie pieniądza dla codziennego obiegu, szczególnie w kontekście mentalnym dla społeczeństw tej części Europy, stabilizacja systemu. Sprawność rynków finansowych, a w tym przede wszystkim systemu bankowego odgrywa kluczowe znaczenie dla oceny skali zmian systemowych w gospodarce Ukrainy. Zasadniczo to na systemie finansowym spoczywa w gospodarce rynkowej ocena decyzji podejmowanych przez przedsiębiorców i konsumentów. Jego umocowanie prawne oraz zakres zastosowanych rozwiązań instytucjonalnych i świadomość społeczna jego roli są ważnym kryterium zmian zachodzących w transformujących się systemach społeczno-gospodarczych i politycznych tej części Europy⁶. Ponadto stopień zaufania do własnej waluty, wpływa nie tylko na jakość życia, ale znacznie obniża koszt transakcyjne.

Ukraiński system finansowy i jego kluczowe elementy – bank centralny i prowadzona przed niego polityka pieniężna oraz system bankowy, gwarantują dostateczny stopień jej rozwoju, aby weszła w krąg realnych procesów integracyjnych z Unią. Kryteria analizy uwzględniają wskaźniki ekonomiczne: PKB *per capita*, struktura sektora lokalnego systemu bankowego – udział kapitału zagranicznego w kapitale właścicielskim. Pełen obraz tego rynku powinien uwzględniać także szereg innych, takich jak: depozyty ludności, kredyty konsumenckie i dla przedsiębiorstw, liczba rachunków bankowych, skala operacji finansowych dokonywanych poprzez system bankowy, kurs hrywna/euro, kanały stopy procentowej hrywna/euro.

---

⁵ Bokros L., *Doświadczenia i perspektywy rozwoju sektora finansowego w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Zeszyty BRE Bank–CASE” Warszawa 2001, nr 54, s. 7.

⁶ Wojtyna A., *Podstawy trwałego wzrostu gospodarczego i służące temu polityki*, RSSG przy Radzie Ministrów, Raport, nr 13, Warszawa 1997.

Tabela 1.

Poziom PKB per capita w krajach członkowskich UE i na Ukrainie w latach 2005-2010 (UE = 100%, w %)

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Austria	127	124	125	123	124	124
Belgia	121	120	118	116	115	116
Bułgaria	35	37	38	40	44	44
Cypr	90	91	91	93	97	98
Czechy	75	76	77	80	80	82
Dania	126	124	124	123	123	121
Estonia	57	62	66	64	68	64
Grecja	94	91	93	92	94	94
Finlandia	116	114	114	117	118	113
Francja	110	111	109	108	107	108
Hiszpania	101	102	104	105	103	103
Holandia	129	131	131	132	134	131
Irlandia	142	144	145	147	133	127
Luksemburg	253	254	270	275	274	271
Litwa	50	53	55	59	61	55
Łotwa	46	49	52	56	56	52
Malta	77	78	76	76	79	81
Niemcy	116	117	116	116	116	116
Polska	51	51	52	54	56	61
Portugalia	77	79	79	79	78	80
Rumunia	34	35	38	42	47	46
Słowacja	57	60	63	68	72	73
Słowenia	86	87	88	88	91	88
Szwecja	126	122	123	125	123	119
Węgry	62	63	63	62	64	62
Wielka Brytania	124	122	120	116	115	112
Włochy	107	105	104	104	104	104
Unia Europejska	100	100	100	100	100	100
Ukraina		21			24	21

Źródło: Opracowanie własne. Por.: Pełczyńska-Nałęcz K., *Integracja czy imitacja? UE wobec wschodnich sąsiadów*, „Prace OSW” 2011, nr 36, s. 18; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010> (data dostępu 26.04.2011).

Natomiast w liczbach bezwzględnych skala różnic pomiędzy „starą Unią” i „nową Unią” pozwala lepiej dostrzec głęboką różnicę w sile nabywczej członków przecięż jednej organizacji. Na tym tle ten klasyczny wskaźnik w przypadku Ukrainy nie powinien stanowić poważnej przeszkody, uniemożliwiającej przejście do rozmów o integracji. Nie należy pomijać niższych relatywnie kosztów życia, nawet przy niższym poziomie dochodów.

Tabela 2.

PKB per capita w krajach członkowskich UE i na Ukrainie w latach 2005-2010
(w USD)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Austria	29600	31100	32800	34000	32800	33900
Belgia	28600	30200	31300	32200	31400	32400
Bułgaria	3000	3400	4000	4700	4600	-
Cypr	18000	19000	20300	21800	21200	21700
Czechy	9800	11100	12300	14200	13100	.
Dania	38300	40200	41700	42500	40300	42300
Estonia	8300	10000	11800	12000	10700	10800
Grecja	17500	19000	20300	21100	20800	20400
Finlandia	30000	31500	34000	34800	32100	33600
Francja	27400	28500	29700	30400	29600	.
Hiszpania	20900	22300	23500	23900	22900	23100
Holandia	31500	33100	34900	36300	34600	35600
Irlandia	39000	41600	43400	40500	35700	34400
Luksemburg	65200	71800	78100	81200	76600	82100
Litwa	6100	7100	8500	9600	7900	8300
Łotwa	5700	7000	9300	10200	8200	8000
Malta	11900	12500	13400	14300	14200	15100
Niemcy	27200	28200	29600	30200	29300	30600
Polska	6400	7100	8200	9500	8100	.
Portugalia	14600	15100	16000	16200	15900	16200
Rumunia	3700	4500	5800	6500	5500	5700
Słowacja	7100	8300	10200	11900	11600	12100
Słowenia	14400	15500	17100	18400	17300	17600
Szwecja	33000	35000	36900	36100	31300	36900
Węgry	8800	8900	10000	10600	9300	9800
Wielka Brytania	30400	32200	33700	29600	25300	27200
Włochy	24400	25200	26000	26200	25200	25600
Unia Europejska	23500	23700	25000	25100	22600	24500
Ukraina*	6300	7000	7100	7400	6600	6900

* Dane dotyczące wielkości PKB per capita są mocno rozbieżne.

Źródło: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_c&lang=en;
http://kiev.trade.gov.pl/pl/ukraine/article/detail,400,Podstawowe_wskazniki_makroekonomiczne_Ukrainy.html;
<http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=up&v=67> (data dostępu 26.04.2011);
<http://www.kijow.polemb.net/files/PDF/Dane%20ekonomiczne/polityka%20spoleczna%20Ukr.pdf>
 (data dostępu 27.04.2011). Dane polskiej ambasady są z kolei dla lat 2005-2008 następujące (w USD): 2005 – 1856, 2006 – 2303, 2007 – 3069, 2008 – 2667.

Analiza tych danych pozwala na zasadniczo odmienną ich interpretację i wobec braku jednoznacznej deklaracji politycznej ze strony Unii wyklucza po jej stronie determinację przyspieszenia i pogłębienia integracji Ukrainy. Natomiast analiza

porównawcza wielkości ukraińskiego dochodu narodowego *per capita* niewątpliwie wskazuje, że odnotowany poziom dochodu jest porównywalny do tego, który reprezentowały niektóre środkowoeuropejskie państwa w chwili swojego akcesu do struktur unijnych. Wskaźnik określający deficyt budżetowy i dług publiczny jest na poziomie średnim dla państw strefy unijnej. Zasadniczo być może kluczowe powinno być ocenienie czy w ukraińskim systemie finansowym występują działania adekwatne do tych, które odpowiadają standardom unijnym w tym obszarze, zarówno na poziomie legislacyjnym, rozwiązań instytucjonalnych i praktyki postępowania w tego typu sytuacjach⁷.

Tabela 3.

Deficyt budżetowy i dług publiczny w relacji do PKB w wybranych krajach członkowskich UE i na Ukrainie w latach 2005-2010

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Deficyt budżetowy (w %)						
Strefa Euro	-2,2	-1,8	-0,7	-2,0	-6,3	6,0
Ukraina	-1,8	-0,7	-1,1	-1,5	-4,1	-
Francja	-2,9	-2,2	-1,6	-0,9	-7,5	-7,0
Hiszpania	0,1	0,2	0,4	0,4	-11,2	-9,8
Niemcy	-2,9	-2,5	-2,0	-1,5	-3,7	-5,5
Polska	-2,9	-2,4	-1,4	-3,6	-7,1	-7,3
Wielka Brytania	-3,4	-2,7	-2,7	-5,0	-11,5	-13,8
Włochy	-2,7	-2,0	-1,4	-0,9	-4,5	-4,8
Dług publiczny (w %)						
Strefa Euro	70,8		66,2	69,9	79,3	85,1
Ukraina	17,7 ²	14,8	12,3	20,0	34,8	39,5
Francja	65,0	64,6	63,6	62,0	77,6	81,7
Hiszpania	46,7	43,0	42,0	40,0	53,2	60,1
Niemcy	66,0	66,0	65,5	65,0	73,2	83,2
Polska	42,5	47,7	45,0	47,2	50,9	55,0
Wielka Brytania	42,8	43,5	44,7	52,0	68,1	80,0
Włochy	104,1	101,9	99,2	98,0	115,8	119,0

¹ Dane dotyczące deficytu i długu publicznego są według różnych źródeł często odmienne.

² Liczby są sumą długu państwowego i gwarantowanego przez państwo. Dostrzec można znaczną rozbieżność danych prezentowanych w różnych źródłach. Tym samym powyższe dane wykazują raczej określone tendencje i w tym zakresie są zbieżne.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki, *Koniunktura gospodarcza w państwach Unii Europejskiej w I połowie 2005*, zob.: http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/0A7589B3-030C-4841-AD84-A1E07A4D1A22/16083/koniunktura_1_06.pdf (data dostępu 06.05.2011); www.bank.gov.ua/statist/electronic_bulletin/data/stat.pdf; <http://www.finanse.egospodarka.pl/44607,Deficyt-budzetowy-2010-co-dla-nas-oznacza,1,48,1.html> (data dostępu 12.05.2011).

⁷ Taka próba oceny wymagałoby innego rozłożenia akcentów naszej analizy i w naszej ocenie obciążona byłaby zbyt silnie optyką polityczną.

Ukraiński system bankowy ma klasyczny układ dwuszczeblowy – bank centralny i banki komercyjne, i przeszedł kilka etapów zmian w swojej historii⁸. Obok tego istnieje Fundusz Gwarantowanych Wkładów Osób Fizycznych (ustawa z 20 września 2001). Na Ukrainie działało według stanu na 1 stycznia 2009 roku 182 banki posiadających licencję Narodowego Banku Ukrainy. Niewątpliwie jest to system o znacznym rozproszeniu ilościowym, co przekłada się na słabą kondycję finansową większości z nich. Tym samym dominującą rolę odgrywają banki państwowe – przykładem są „Oshadbank” i „Ukreximbank”, ale w tym gronie pozycję lidera zachował „Priwatbank”, bank prywatny. Zwrócić należy uwagę na systematyczne zwiększanie się udziału banków zagranicznych⁹ w ogólnej ich liczbie, ale przede wszystkim na stały wzrost aktywów w latach 2005-2010. W tym okresie liczba banków z kapitałem zagranicznym wzrosła z 19 do 51, a banków w 100% z zagranicznym kapitałem 7 do 18. Stosunek aktywów banków zagranicznych do aktywów ogółem w latach 2005-2010 systematycznie wzrastał i przedstawiał się następująco: 2005 – 9,8, 2006 – 25,9, 2007 – 32,0, 2008 – 43,0, 2009 – 49,5 i w 2010 – 49,7. Dane wskazują, że proces dostosowawczy ukraińskiego systemu bankowego przebiega ścieżką charakterystyczną dla innych krajów Europy Środkowej¹⁰.

Tabela 4.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych wybranych państwach UE i na Ukrainie w latach 2005-2009 (rok poprzedni = 100)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009
Bułgaria	105,0	107,3	108,4	112,3	102,8
Francja	101,8	101,7	101,4	102,8	100,1
Hiszpania	103,4	103,5	102,8	104,1	99,8
Luksemburg	102,5	102,7	102,3	103,4	100,3
Niemcy	102,0	101,7	102,2	102,6	100,4
Polska	102,1	101,0	102,5	104,2	103,5
Rumunia	109,0	106,6	104,8	107,8	105,6
Ukraina	113,5	109,1	112,9	125,2	115,9
Węgry	103,6	103,9	108,0	106,1	104,2
Wielka Brytania	102,8	103,2	104,3	104,0	99,5
Włochy	101,7	102	101,9	103,3	100,7

Źródło: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_11283_PLK_HTML.htm (data dostępu 12.05.2011).

⁸ Stępień K., *Uwarunkowania systemu bankowego na Ukrainie – analiza instytucjonalna*, http://www.univ.rzeszow.pl/nauka/konferencje/rl_most/10-Stepien.pdf (data dostępu 27.04.2011). Autorka wyróżniła do 2006 roku pięć takich etapów. Realne stworzenie warunków do konkurencji w tym obszarze doszło dopiero od połowy 2001 roku, kiedy dopuszczono na rynek wewnętrzny banki zagraniczne, a od 2004 roku rozpoczęcie przejęć banków ukraińskich przez banki zagraniczne.

⁹ www.bank.gov.ua/B_zakon/law (data dostępu 10.05.2011). Przepisy regulują, że udział kapitału założycielski banku zagranicznego w oddziale powołanym na Ukrainie musi wynosić 10 mln euro.

¹⁰ Ten fakt jest jednak w kontekście ocen politycznych odmiennie interpretowany w wewnętrznej polityce poszczególnych państw tego regionu.

Kondycja finansowa państwa oraz dostępność, efektywność i „otwartość”, obok wielu innych czynników – kulturowych i społecznych, przekłada się na stopę życia lub opracowany przez redakcję *The Economist*, wskaźnik jakości życia – *quality of life index*. W odbiorze społecznym decydującym jednak zasadniczo kryterium jest subiektywnie postrzegany wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Tylko pobieżna analiza tego wskaźnika wskazuje, że był w tych latach wyższy i miał większe wahania, ale falował z pewnymi wyjątkami zgodnie z tendencją dostrzeganą w wybranych państwach Unii. Sądzić można, że stopień otwartości ukraińskiej gospodarki na czynniki zewnętrzne jest już znaczny, oczywiście przy znanie niższym poziomie dochodów ludności wobec średniej unijnej. O ile wskaźniki ekonomiczne nie ilustrują tak negatywnej oceny ukraińskiej gospodarki, to znaczenie ma także subiektywne jej postrzeganie przez wszystkich jej uczestników. Jest nim m.in. wskaźnik jakości życia¹¹, którego zestawienie tylko za lata 2005 i 2010, wskazuje że poziom życia znacznie odbiega od wybranych państw Unii, lecz warto zaznaczyć, że na jego wpływ ma wiele czynników o charakterze pozaekonomicznym.

Tabela 5.

Wskaźnik jakości życia w wybranych krajach UE i na Ukrainie w latach 2005 i 2010

Wyszczególnienie	2005		2010	
	Wynik	Pozycja	Wynik	Pozycja
Bułgaria	6,162	57	6.9	45
Francja	7.084	25	8.2	1
Hiszpania	7.727	10	7.6	17
Luksemburg	8.015	4	7.8	6-8
Niemcy	7.048	26	8.1	2-4
Polska	6.309	48	7.1	35
Rumunia	6.105	58	6.5	120
Ukraina	5.032	98	6.2	135
Węgry	6.534	37	7.4	20
Wielka Brytania	6.917	29	7.3	25
Włochy	7.810	8	7.7	10

Źródło: <http://www.1.interationalliving.com/qofl2010/> (data dostępu 12.05.2011).

Decyzja o włączeniu Ukrainy w struktury unijne wymaga jednak przede wszystkim myślenia przekraczającego dotychczasowe schematy, szczególnie po stronie Brukseli. Natomiast Ukraina potrzebuje radykalnego zwiększenia efektywności swojej gospodarki, jest to niezbędny warunek dla społeczno-ekonomicznego rozwoju tego kraju w dłuższej perspektywie, tylko w ten sposób możliwe będzie znaczące podwyższenie standardu życia mieszkańców Ukrainy; jej gospodarka wymaga modernizacji w kierunku zapewniającym możliwość udziału w

¹¹ Wskaźnik jakości życia to wskaźnik opracowany na podstawie następujących parametrów: sytuacja materialna, zdrowie, stabilność polityczna i bezpieczeństwo, życie rodzinne, życie wspólnotowe, klimat i geografia, bezpieczeństwo zatrudnienia, wolność polityczna, równość płci.

globalnej konkurencji ekonomicznej współczesnego świata. Efektem tej modernizacji powinno być zmniejszenie dystansu pomiędzy Ukrainą a państwami z najbardziej rozwiniętą gospodarką rynkową, czego wyrazem jest dzisiaj potężny dystans pomiędzy nimi a Ukrainą we wskaźniku w postaci PKB per capita. W tym celu społeczeństwo ukraińskie musi przejść od etapu utrzymywania się z transferów i ulg socjalnych do stanu społeczeństwa opierającego się na wysokoefektywnej pracy. Do realizacji tego celu potrzebna jest przede wszystkim wola polityczna, która zbuduje pozytywną wizję przyszłości opartej na inwestycjach w kapitał ludzki¹². Ważne miejsce w tym procesie powinien odgrywać ukraiński system bankowy, który przez swoją transparentność i efektywność stworzyłby trwałe podstawy dla procesów modernizacyjnych społeczeństwa i gospodarki Ukrainy

Droga do realizacji tego celu prowadzi poprzez odważne decyzje szczególnie po stronie Unii, ale wymaga to także od drugiej strony ogromnego wysiłku. W tej sytuacji sprawa modernizacji Ukrainy powinna być troską nie tylko ukraińskich elit, ale także elit Unii Europejskiej. W interesie bowiem tej ostatniej powinno leżeć by Ukraina nie była państwem znajdującym się w permanentnej sytuacji kryzysowej, a stała się czynnikiem stabilizującym sytuację w Europie, dającym Unii Europejskiej szansę dalszego rozwoju i zwiększenia konkurencyjności jej gospodarki w świecie.

Подано до редакції 14 березня 2011 року

Marek Figura – dr hab. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Roman Macyra – dr hab. prof. ndzw. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

---

¹² Szerzej na ten temat patrz m.in. Modernizacja Ukrainy: priorytety reform, Dzierkało Tyżnia 14/10.2010.